

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-529-7-34>

TRANSFORMATION OF THE ECONOMY AMID GLOBAL CHALLENGES: CURRENT ISSUES

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Глобалізація, технологічний прогрес, зміни клімату та поширення таких викликів, як глобальні пандемії та економічні кризи, стали ключовими драйверами трансформації економіки багатьох держав. Ці явища не тільки змінюють звичні економічні моделі, але й вимагають від урядів, бізнесу та суспільства адаптації до нових реалій, що постійно еволюціонують.

Технологічний прогрес, зокрема розвиток штучного інтелекту, автоматизації та цифрових платформ, створює нові робочі місця та водночас зменшує потребу в деяких професіях. Це викликає необхідність розвитку нових навичок у робітників та інвестицій в освіту, щоб забезпечити адаптацію до змін.

Проте, поряд зі створенням нових можливостей, технології нерідко призводять до того, що люди залишаються без роботи. Автоматизація вже сьогодні витісняє фахівців у сферах виробництва, логістики, обслуговування та навіть деяких інтелектуальних професій. Наприклад, роботизація на заводах скорочує потребу у кваліфікованих робітниках, а алгоритми штучного інтелекту поступово замінюють бухгалтерів, аналітиків даних і навіть юристів у певних завданнях. Це особливо гостро відчувається у країнах, де соціальні програми підтримки незахищених верств населення не розвинені належним чином [4].

Щоб робочі місця не зменшувались, а збільшувались, державні політики повинні активно підтримувати інноваційний бізнес, зокрема шляхом надання податкових пільг для компаній, які створюють нові робочі місця або інвестують у розвиток персоналу. Інвестиції у розвиток інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу, а також створення сприятливих умов для стартапів допоможуть залучити інновації й водночас забезпечити працевлаштування для широких верств населення.

Кліматичні зміни стали ще одним значущим фактором, що впливає на економіку, змушуючи держави переходити до зелених технологій, скорочувати викиди парникових газів та підтримувати відновлювану енергетику. Інвестиції у стійкі проекти не тільки допомагають боротися зі змінами клімату, але й створюють нові економічні можливості, такі як розвиток зеленої інфраструктури та екологічного туризму.

Зелена енергетика, зокрема розвиток сонячних, вітрових та геотермальних електростанцій, стає одним із ключових напрямів у боротьбі за скорочення залежності від викопних видів палива. Це створює попит на нові професії у сфері інженерії, виробництва та обслуговування інфраструктури, пов'язаної з відновлюваними джерелами енергії. Водночас розвиток таких технологій сприяє диверсифікації економіки, зменшуючи її залежність від нестабільних цін на нафту та газ. Окрім того, перехід до стійкої економіки стимулює інновації у багатьох галузях. Наприклад, розробка енергоефективних будівельних матеріалів та розвиток технологій з переробки відходів не тільки сприяють захисту довкілля, але й відкривають нові можливості для підприємців та інвесторів [1].

Однак боротьба зі змінами клімату потребує злагоджених дій на міжнародному рівні. Ключову роль у цьому відіграють угоди, такі як Паризька кліматична угода, які встановлюють глобальні цілі щодо зменшення викидів та сприяють обміну технологіями між країнами.

Зміни у структурі світової економіки. Сучасна економіка стає все більш орієнтованою на знання, інновації та цифрові технології. Розвиток штучного інтелекту, автоматизація процесів, поширення великих даних (Big Data) та створення дистанційних робочих місць докорінно змінюють традиційні моделі виробництва, трудових відносин і навіть споживчої поведінки. Ці процеси змушують уряди та бізнес адаптуватися до нових умов, переглядати свої стратегії й інвестувати в розвиток людського капіталу, що стає основним рушієм економічного зростання.

Значним чинником впливу є перехід до зеленої економіки. Стрімкі зміни клімату та зростаючий тиск з боку міжнародної спільноти вимагають від країн стратегічних інвестицій у відновлювані джерела енергії, розвиток екологічних технологій і зменшення вуглецевого сліду. Зелені ініціативи, як-от «Зелена угода» в ЄС, спрямовані на створення стійкої економіки, яка зменшить залежність від викопних джерел енергії та стимулюватиме інновації у сфері екологічних технологій. Такі зміни формують нові можливості для економічного зростання, але також ставлять перед державами складні завдання адаптації.

Глобалізація економічних процесів змушує уряди країн шукати баланс між відкритістю для іноземних інвестицій та захистом національних інтересів. Наприклад, політика економічного

протекціонізму, яку проводять деякі країни, впливає на міжнародну торгівлю, зокрема через запровадження мит, квот і санкцій. Ці дії формують нові виклики для міжнародного бізнесу, змушуючи його адаптувати свої стратегії до змінюваних умов [4].

Ще одним важливим аспектом є роль міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Всесвітній банк. Вони формують глобальні правила гри, впливаючи на регулювання торгівлі, фінансування економічних реформ і сприяння стабільності. Водночас зростає значення регіональних економічних блоків, як-от Європейський Союз, АСЕАН чи НАФТА, які впливають на формування інтеграційних процесів і підтримують економічну співпрацю між країнами [2].

Крім того, глобальна економіка стикається з викликами, спричиненими політичною нестабільністю, регіональними конфліктами та геополітичними суперечностями. Санкції, економічні війни та напруженість у відносинах між великими державами, такими як США та Китай, створюють ризики для стабільності світових ринків [1].

Загалом, зміни в структурі світової економіки є багатоаспектним процесом, який охоплює технологічний, екологічний, соціальний і політичний виміри. Від того, наскільки ефективно країни адаптуються до цих змін, залежить їхнє майбутнє економічне становище та роль у глобальній системі. Інвестиції в інновації, впровадження зеленої політики та зміцнення міжнародного співробітництва є ключовими факторами для побудови стабільної та конкурентоспроможної економіки.

Глобальні виклики: ризики та можливості. Глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, війни, торгові протистояння та сповільнення глобального економічного зростання, спонукають уряди та бізнес шукати нові підходи до розвитку та пристосування до нових реалій. Держави вимушені створювати стратегії, які поєднують коротко-строкові антикризові заходи та довгострокові інвестиції в стабільність і безпеку [3].

Ці виклики висвітлюють вразливість глобальної економіки, яка залежить від складних логістичних ланцюгів та міжнародного співробітництва. Уряди дедалі більше усвідомлюють необхідність посилення економічної автономії, розробляючи програми для підтримки внутрішнього виробництва та розвитку критично важливих галузей, таких як охорона здоров'я, енергетика та високі технології. Наприклад, пандемія продемонструвала важливість інвестицій у наукові дослідження, медицину та цифрову інфраструктуру.

Однак виклики не тільки створюють ризики, а й підштовхують торгівлю, створюють нові ринки та можливості для зростання.

Наприклад, розвиток цифрової торгівлі та електронної комерції значно посилив роль сервісів, міжнародних логістичних ланцюгів та інновацій у фінансовій сфері, таких як фінтех. Війни та торговельні протистояння, хоч і викликають економічні потрясіння, водночас стимулюють диверсифікацію ринків.

Висновки та перспективи. Трансформація економіки в умовах глобальних викликів вимагає безперервної адаптації, скоординованих дій урядів, бізнесу та громадськості. Глобальні виклики не лише створюють ризики, а й виступають драйверами прогресу, спонукаючи до використання нових можливостей.

Одним із ключових висновків є необхідність переходу від реактивного управління кризами до проактивного планування. Ефективні дії передбачають комплексний підхід, де короткострокові антикризові заходи поєднуються з довгостроковими інвестиціями в інновації, освіту та стійкість. Наприклад, кліматичні зміни вимагають впровадження зеленої економіки, розвиток якої відкриває нові горизонти для створення робочих місць, зменшення енергетичної залежності та покращення якості життя.

Пандемія COVID-19 навчила світ важливості гнучкості та швидкої адаптації до змін. Вона також показала значення міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем [3].

Особливу увагу слід приділити підтримці людського капіталу. Інвестиції в освіту, перекваліфікацію та розвиток нових компетенцій є важливими умовами для успішної адаптації робітників до нових реалій, спричинених автоматизацією та змінами на ринку праці. Це дозволить не лише зберегти робочі місця, але й створити нові галузі зайнятості.

У цьому контексті важливо розуміти, що глобальні виклики є невід'ємною частиною сучасної реальності, і вони не лише створюють загрози, а й відкривають нові можливості для розвитку. Темп адаптації та здатність до оперативного реагування на зміни стають ключовими чинниками у успішному подоланні кризи. Лише комплексний підхід дозволить не лише зменшити негативні наслідки кризових явищ, але й закласти основу для стійкого економічного та соціального розвитку.

Література:

1. Kryshchal Halyna. Digital economy: Opportunities for transformation of entrepreneurial structures. *Scientific Bulletin of National Mining University*. 2024. Vol. 1, no. 1. P. 7-15.
2. Коваль О.В., Лишак О. М. Характеристика цифрової трансформації економіки в умовах глобальних викликів. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-72>

3. Войтко С.В, Роспопчук Т.М. Трансформація світової та національної економік в умовах постCOVIDного суспільства. *Актуальні проблеми економіки та управління*, 2021. Вип. 15. С. 3-10.

4. Котелевець О.В. Загрози економічній безпеці держави в умовах глобальних перетворень. *Економічний простір*, 2023. Вип. 183. С. 25-30.